

МІЖНАРОДНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ВІСНИК

Червень 2009 року – Випуск № 6

У випуску:

Міжнародні тенденції:

Уряди реагують в очікуванні демографічних змін **ст. 1-4**

- ЄС: У звіті про старіння населення аналізуються видатки, пов'язані з віком
- Графік: Співвідношення пенсіонерів та працюючих в Європі
- Австралія: Пенсійний вік підвищено, щоб розрядити «демографічну бомбу сповільненої дії»
- Данія: 1 з 4 громадян Данії змушений працювати після досягнення пенсійного віку
- Велика Британія: Опоненти обов'язкового виходу на пенсію при досягненні пенсійного віку, одержали підтримку в парламенті
- Європа: Парламентарі ЄС змушені працювати довше
- Мальта: Підвищення пенсійного віку – зменшення зобов'язань
- Нідерланди: Підвищена тривалість життя негативно впливає на пенсійні прогнози
- Фінляндія: Демографічні показники вказують на те, що працювати треба довше

Політика:

Державна політика свідчить про занепокоєння кризою **ст. 4**

- Велика Британія: Учасники ринку виступають за пільгове оподаткування пенсійних заощаджень
- Німеччина: Частка приватних пенсій у пенсійному доході має бути збільшена
- Австрія: Пенсійна реформа – один із пріоритетів уряду

Стратегія:

Фонди шукать нові рекламні стратегії **ст. 4-5**

- Нідерланди: Голландський регулятор посилює контроль за інформаційною взаємодією пенсійних фондів зі своїми учасниками
- Загальне: Учасникам необхідно розкривати більше інформації
- Ірландія: Держава вимагає чіткого інформування про ризики і винагороди
- Угорщина: Регулятор встановлює вимоги щодо інформування учасників
- Велика Британія: Заклики реалізувати загальнонаціональну кампанію для зміцнення довіри

Ринки:

Фонди демонструють стриманий оптимізм **ст. 5-6**

- Туреччина: Пенсійний фонд для військових планує інвестувати активи в Європу
- Польща: Фонди показують 5,7% зростання
- Хорватія: Фонди демонструють позитивний інвестдохід
- Нідерланди: Пенсійні фонди повертаються до акцій

Аналітичні матеріали цього місяця:

Здійснення пенсійних виплат закордон **ст. 6-8**

МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕНЦІЇ: УРЯДИ РЕАГУЮТЬ В ОЧІКУВАННІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЗМІН

ЄС: У звіті про старіння населення аналізуються видатки, пов'язані з віком

Вже втретє, починаючи з 2001 року, Європейська Комісія публікує звіт про економічні та бюджетні прогнози щодо оцінки впливу старіючого населення на державний бюджет*. У звіті говориться, що фактичне навантаження на працююче населення значно збільшиться. Наприклад, очікується, що ефективний економічний коефіцієнт залежності осіб похилого віку (мається на увазі співвідношення чисельності непрацюючих пенсіонерів до чисельності ефективно працюючого населення) збільшиться з 37% у 2007 році до 72% у 2060-му. Це означає, що на сьогодні 10 працівників утримують 4 пенсіонерів, а в 2060 році будуть утримувати 7 пенсіонерів. У деяких країнах, таких як Румунія, Польща, Болгарія, Литва, Угорщина, Мальта та Словаччина, у 2060 році співвідношення працюючих до пенсіонерів буде складати майже 1:1. За результатами розрахунків протягом 2007-2060 років у країнах ЄС можна очікувати збільшення державних видатків на пенсії на 2,4% (з урахуванням показника ВВП 10,2% станом на 2007 рік). Серед заходів, спрямованих на підвищення стабільності пенсійних програм, є наступні: зменшення щедрості державних пенсійних схем, підвищення загальнозстановленого пенсійного віку, обмеження дострокового виходу на пенсію шляхом посилення стимулів щодо продовження трудового життя.

*Звіт 2009 року щодо старіння населення: економічні та бюджетні прогнози для 27 країн ЄС (2008-2060) (Англ. 2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU27 (2008-2060))
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication14992_en.pdf

Графік: Співвідношення пенсіонерів та працюючих в Європі

Графік, що показує коливання коефіцієнтів залежності до 2050 року, демонструє, як збільшується навантаження на працездатних осіб по мірі старіння населення.

Цей документ є інформаційним листом для партнерів та консультантів Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу".

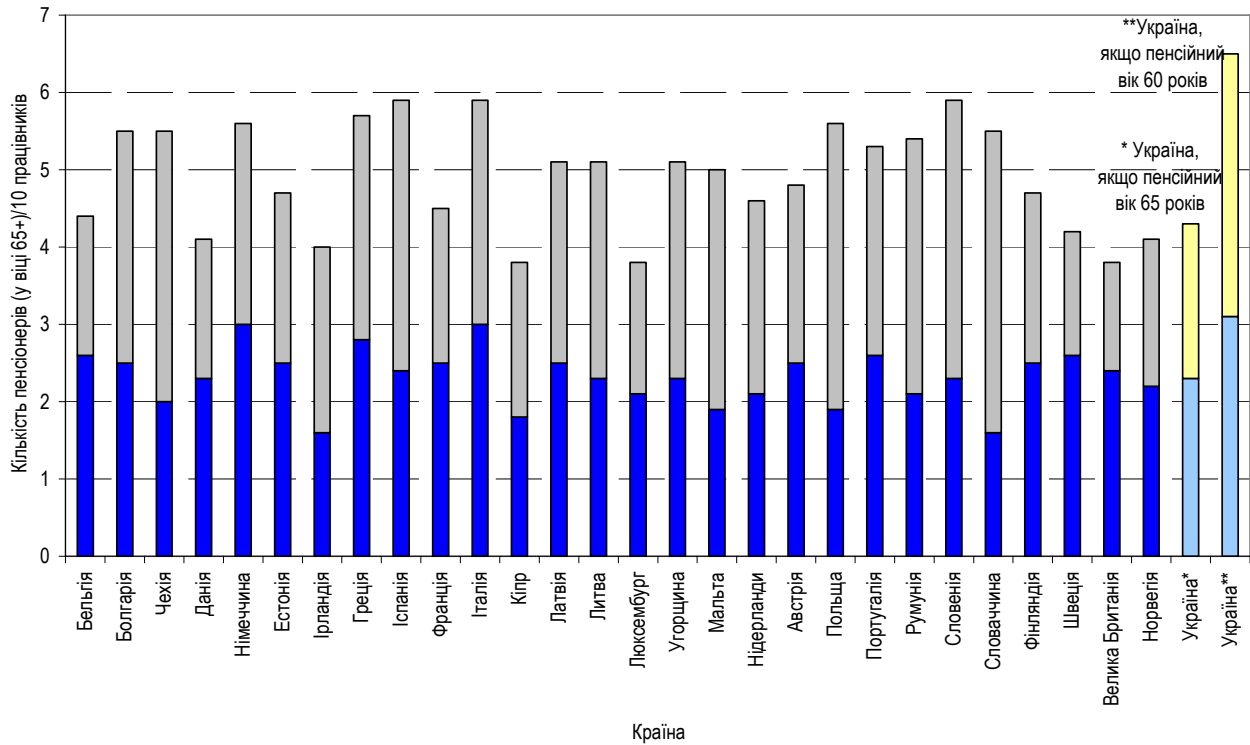
Не розповсюджується для широкого загалу.

Погляди та думки, висловлені в даному віснику, необов'язково співпадають або відображають погляди або думки Уряду США та USAID.

На графіку показаний традиційний коефіцієнт залежності - співвідношення непрацюючого населення пенсійного віку (мається на увазі населення старше 65 років) до населення працездатного віку (від 15 до 64 років): так, коефіцієнт 6 означає, що на 10 осіб активного віку припадає 6 непрацюючих осіб пенсійного віку. Для Європи вікова група від 15 до 64 років вважається працюючим населенням, а пенсійний вік починається з 65+. Для України ми наводимо два прогнози: один базується на віці 65+*, як у країнах ЄС, а другий – на віці 60+**, тобто на фактично передбаченому в даний час пенсійному віці для чоловіків в Україні.

КОЕФІЦІЄНТИ ЗАЛЕЖНОСТІ в Європі (населення у віці 65+/населення працездатного віку від 15 до 64 років) та Україні (населення у віці 60+/населення працездатного віку від 15 до 59 років)

Для Європи ■ 2007 ■ 2007 - 2050

(джерело даних - Звіт 2009 року щодо старіння населення: економічні та бюджетні прогнози для 27 країн ЄС (2008-2060), статистичний додаток (Англ.: 2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU27 (2008-2060))

Для України ■ 2006 ■ 2006 - 2050

(джерело даних - Веб-сайт Інституту демографії та соціальних досліджень при Національній Академії Наук України.)

Від редактора: Вплив, який має пенсійний вік на коефіцієнт залежності в Україні, залежить від того, працюють люди до 60 років чи до 65, що вражаючи демонструє, наскільки важливим є питання пенсійного віку для пенсійної реформи. Як видно з графіку, підвищення в Україні пенсійного віку на п'ять років, тобто до 65 років, значно зменшує навантаження на працююче населення. Коефіцієнт залежності знижується з 65% до 43%, що означає, що на 10 осіб працездатного віку буде припадати 4 непрацюючих пенсіонери замість 6.

Австралія: Пенсійний вік підвищено, щоб розрядити «демографічну бомбу сповільненої дії»

Вперше за 100 років Австралія вирішила підвищити пенсійний вік з 65 до 67 років до 2023 року. Як і в більшості розвинутих країн, старіння населення та збільшення тривалості життя створюють навантаження для солідарної системи. «Щоб мужньо відреагувати на цю демографічну бомбу уповільненої дії, ми повинні запровадити важливу реформу», – сказав Міністр фінансів пан Вейн Свон, додаючи, що реформа, хоча і є непопулярною, але дуже важлива для розбудови стійкої пенсійної системи щодо забезпечення пенсійного доходу. У рамках реформи було різко скорочено пенсійні податкові пільги для осіб з високим рівнем доходу, а також припинено практику здійснення доплат до внесків платників з низьким та середнім рівнем доходу. Така

економія дозволить уряду збільшити пенсійні виплати на одну особу на суму, еквівалентну приблизно 99 долларам США на місяць. (Джерело: Bloomberg.com)

Данія: 1 з 4 громадян Данії змушений працювати після досягнення пенсійного віку

Як показало дослідження Датської страхової асоціації (DIA), майже 50% датських працівників збираються достроково вийти на пенсію, тобто до досягнення 65 років. Більшість працівників планує вийти на пенсію у віці від 60 до 65 років. Більше чверті працюючих планують залишитись працювати після досягнення 65 років. Додаткові роки праці можуть означати тисячі крон додаткового пенсійного доходу кожного місяця – говорить Анне Сайерсен, помічник директора DIA. Вона попередила, що підвищення тривалості життя може

вплинути на майбутній пенсійний дохід працівників. Враховуючи те, що тривалість життя датчан збільшилася приблизно на два роки за період з 1991 по 2007 рік, на сьогодні чоловіки у віці 30 років можуть очікувати дожити до 85 років, а жінки – до 87 років. Підвищення тривалості життя означає, що здійснення пенсійної виплати потрібно буде розтягнути на більшу кількість років. Це означає, що 10-річний ануїтет буде використаний ще задовго до смерті пенсіонера. Наприклад, якщо жінка виходить на пенсію у віці 62 років, вона використає свій пенсійний капітал до 72 років і буде змушена «останні 15 років свого життя жити тільки на пенсію за рахунок системи соціального страхування та коштів державного пенсійного фонду». (Джерело: IPE.com, Watson Wyatt). *Від редактора: Зміни у тривалості життя дуже часто відбуваються стрімко, а не поступово протягом тривалого періоду. У випадку Данії збільшення тривалості життя на два роки відбулося тільки через 16 років. Пенсійні видатки чутливі до змін у тривалості життя, а зміна тривалості життя на два роки є значною. Починаючи з 1987 року в Україні спостерігалася зниження тривалості життя, особливо чоловіків. Проте ця тенденція може дуже швидко змінитися на протилежну та привести до значного збільшення вартості солідарних пенсій.*

Велика Британія: Опоненти обов'язкового виходу на пенсію при досягненні пенсійного віку одержали підтримку в парламенті

Британські парламентарі, члени Комітету з питань праці та пенсій, запропонували скасувати постанову, яка дозволяє компаніям вимагати обов'язкового виходу на пенсію у віці 65 років, що суперечить позиції уряду з цього питання. Уряд Британії намагається захистити постанову про обов'язковий пенсійний вік, подавши судовий позов до Високого суду Великої Британії після рішення, винесеного Європейським судом (ECJ). Британські депутати, які представляють Комітет з питань праці та пенсій, не згодні зі своїм урядом, тому що «постанова суперечить широкій соціальній політиці уряду та цілям ринку праці щодо підвищення середнього пенсійного віку та надання людям дозволу продовжувати працювати й заощаджувати на свою пенсію». Європейський суд постановив, що загальностворений пенсійний вік може бути законним, якщо він виправданий легітимними цілями соціальної політики, наприклад, такими, що пов'язані з політикою працевлаштування, ринком праці або професійним навчанням (див. Міжнародний пенсійний вісник №4). Проте вирішувати, чи виконуються будь-які з цих умов, – справа державного суду. Дві групи правозахисників, Help the Aged та Age Concern, які брали участь у європейському судовому процесі, заявляють, що примушувати людей виходити на пенсію у 65 років – це «дискримінація, яка не має виправдання», і тому є порушенням Базової директиви ЄС про рівне ставлення. Зараз вказана справа знаходиться на розгляді у Високому суді Великої Британії. (Джерело: IPE.com, FT.com, BBC.com).

Європа: Парламентарі ЄС змушені працювати довше

Бюро Європейського Парламенту оголосило про низку реформ добровільної пенсійної схеми для членів Європейського Парламенту (MEPs), а саме: підвищення

пенсійного віку з 60 до 63 років; скасування можливості дострокового виходу на пенсію зі знизеним розміром пенсійних виплат; а також скасування можливості отримувати 25% суми пенсійних накопичень як одноразову неоподатковану виплату. Схема додаткового пенсійного забезпечення потребує реформування у зв'язку з наявним дефіцитом, який протягом року збільшився з 30 мільйонів євро на кінець 2007 року до приголомшливих 120 мільйонів. Метою даної реформи є уникнути виділення додаткових ресурсів парламентом ЄС для фінансування власного пенсійного фонду. Комітет контролю над державним бюджетом у березні 2009 року проголосував за те, що парламент «за жодних умов не повинен виділяти додаткові кошти із бюджету для покриття дефіциту даного фонду», попереджаючи, що пенсійний фонд «має бути спроможним виконати свої зобов'язання аж у середині 2020-х років». (Джерело: IPE.com, Globalpensions.com)

Мальта: Підвищення пенсійного віку – зменшення зобов'язань

Дослідження, проведене в рамках пілотного проекту ЄС, щодо розрахунку пенсійних зобов'язань, накопичених на сьогодні в Мальті, показало, що через підвищення пенсійного віку, встановленого законом, з 61 до 65 років (у період з 2014 до 2023 року), пенсійні зобов'язання Мальти, накопичені на кінець 2006 року, зменшилися приблизно на 1,6 мільярди євро (або 7,0% ВВП). Накопичені на сьогодні пенсійні зобов'язання являють собою поточну вартість пенсій, які підлягають виплаті у майбутньому на основі пенсійних прав. Даний показник не враховує ані майбутніх внесків поточних працівників, ані нових пенсійних прав у майбутньому. Ця концепція вважається найбільш відповідною для можливого включення в систему (неосновних) національних рахунків країни. (Джерело: IPE.com)

Нідерланди: Підвищена тривалість життя негативно впливає на пенсійні прогнози

Професійна асоціація актуаріїв у Нідерландах, the Actuarieel Genootschap (AG), вважає, що відповідно до даних Статистичного бюро Нідерландів (CBS) тривалість життя у Нідерландах збільшилася значніше, ніж прогнозувалось. Тому у своєму останньому прогнозі CBS підвищило очікувану тривалість життя для чоловіків, які народились сьогодні, з 81,5 до 83,2 року, а для жінок – з 84,2 до 85,5 року. Асоціація актуаріїв заявляє, що даний прогноз є підставою для перегляду показників очікуваної тривалості життя, які використовуються багатьма датськими пенсійними фондами для розрахунку власних зобов'язань. (Джерело: IPE.com)

Фінляндія: Показники вказують на те, що працювати треба довше

За інформацією ООН до 2015 року у Фінляндії три працюючих особи будуть утримувати одного пенсіонера, тобто цей показник знизиться з теперішнього рівня 4:1. Це буде найшвидша зміна у співвідношенні працюючих осіб до пенсіонерів в Європі. У лютому 2009 року прем'єр-міністр Матті Ванханен оголосив про план поступового підвищення пенсійного віку до 65 років з теперішніх 63,

починаючи з 2011 року. Але через поширену критику профспілок, які вважають, що з ними недостатньо консультувались, уряд відкликав ці плани (див. Міжнародний пенсійний вісник №4). Але, будучи впевненими в необхідності підвищення пенсійного віку у країні в довгостроковій перспективі, уряд Ванханена погодився на співпрацю з профспілками щодо розробки добровільних заходів стимулювання продовження трудової діяльності людей після досягнення ними пенсійного віку. Фінляндія вже вжила деяких заходів щодо адаптації пенсійних виплат до тривалості життя, яка поступово зростає. Починаючи з наступного року, особи, що народились у 1948 році, будуть отримувати 98% повної пенсії, у той час, як особи, які народились у 1968 році, отримуватимуть 88% такої пенсії відповідно до пенсійного закону 2005 року, з яким погодились профспілки. (Джерело: www.bof.fi)

ПОЛІТИКА: ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СВІДЧИТЬ ПРО ЗАНЕПОКОЄННЯ КРИЗОЮ

Велика Британія: Учасники ринку виступають за пільгове оподаткування пенсійних заощаджень

За словами представників Національної асоціації пенсійних фондів (НАПФ), експерти пенсійного ринку стверджують, що заплановане урядом скасування податкових пільг на пенсійні внески зменшить стимули до заощадження та «підірве впевненість у пенсіях, знизить цінність пенсій і принесе шкоду тим, хто бере на себе відповідальність за своє пенсійне забезпечення». Інші експерти кажуть, що й перевага для державного бюджету в такій ситуації є незрозумілою, оскільки деякі вкладники можуть почати накопичувати кошти якимось іншим чином аби уникнути сплати додаткових податків. (Джерело: IPE.com)

Німеччина: Частка приватних пенсій у пенсійному доході має бути збільшена

Консультант з недержавного пенсійного забезпечення Бернд Рюруп повідомив IPE.com, яким має бути співвідношення між приватним і державним пенсійним забезпеченням в Німеччині. Частку недержавних пенсій необхідно збільшити до 40%, а 60% залишити державі. Водночас експерт прокоментував пенсійні реформи, які здійснюються протягом останніх років: за його словами, вони допомогли формуванню «стабільного фінансового стану». Підвищення пенсійного віку до 67 років теж сприяло зміцненню системи. (Джерело: IPE.com)

Австрія: Пенсійна реформа – один із пріоритетів уряду

Після торішнього розпаду урядової коаліції майбутнє положень щодо пенсійного забезпечення залишається гострим питанням в політичному розпорядку. Створено спеціальну урядову комісію, яка має обговорити можливі зміни у системі «пенсійних кас» (пенсійних фондів). Комісія складається з представників організацій для пенсіонерів – пенсійних кас, страхового сектору та міністерства фінансів. Серед актуальних питань –

збільшення «буферних фондів» та відновлення гарантування мінімального інвестдоходу на пенсійні кошти. В Австрії діє трирівнева система, де перший рівень представлений солідарною системою, другий обов'язковий рівень – різними пенсійними схемами (з визначеними виплатами, визначеними внесками та змішаними), де кошти адмініструють пенсійні каси, а третій рівень є добровільним. (Джерело: IPE.com)

СТРАТЕГІЯ: ФОНДИ ШУКАЮТЬ НОВІ РЕКЛАМНІ СТРАТЕГІЇ

Нідерланди: Голландський регулятор посилює контроль за інформаційною взаємодією фондів зі своїми учасниками

Голландський регулятор (AFM) оголосив, що посилить нагляд за тим, як фонди подають інформацію своїм учасникам. Таке рішення стало результатом огляду 25 фондів, що в 2007 році показали найгірші результати. Наприклад, два з трьох фондів, які належать до цієї групи, досі не підготували єдиного пенсійного звіту. Вимогу, що зобов'язує подавати таку звітність, було запроваджено в січні 2008 року. Подання єдиних пенсійних звітів вимагається, щоб усунути розбіжності в звітності та полегшити порівняльну оцінку фондів для учасників. AFM, Національний банк Голландії, Міністерство соціальних питань та праці і пенсійні асоціації проводять консультації щодо того, як пенсійні фонди та страховики можуть максимально ефективно поінформувати учасників про вплив кризи на їх майбутні пенсії. Пенсійні фонди і страховики повинні інформувати своїх учасників за допомогою індивідуальних листів, у яких описується і роз'яснюється вплив фінансової кризи на їх пенсії. На своєму сайті регулятор повідомив: «Загальної інформації є багато, але наслідки для окремих учасників фондів ще не роз'яснені. Важливо, щоб учасники фондів, колишні учасники і пенсіонери були поінформовані про конкретну ситуацію саме в їх пенсійному фонді. Відтак необхідно, аби комунікація з учасниками була прозорою та активною. Це зміцнить впевненість у пенсійних фондах і системі пенсійного забезпечення Голландії. Учасники повинні бути поінформовані про «плани виходу з кризи, індексацію, внески, збереження прав». (Джерело: www.afm.nl, IPE.com)

Загальне: Учасникам необхідно розкривати більше інформації

За інформацією консалтингової компанії з пенсійних питань Numans Robertson роботодавцям і довірчим управляючим доведеться заспокоювати учасників фондів, надаючи їм чіткі пояснення стосовно фінансової кризи – каже старший радник з питань комунікацій, Гелен МакАртур. «Краще розповісти учасникам те, що вам відомо, а що ні. Коли стає суцужно з грошима, люди завжди починають шукати способів зменшення витратків – і часто страхування та заощадження (особливо пенсійні) розглядаються як платежі, що можна легко припинити, а згодом відновити, коли фінансове становище покращиться. Основні повідомлення мають стосуватися

довготермінового планування: тобто нинішні події не обов'язково вплинуть на виплату пенсій у майбутньому. Для здійснення «інформаційно обґрунтованого вибору» потрібна чітка лаконічна інформація. Щоб сприяти донесенню таких повідомлень, у комунікації слід використовувати просту щоденну мову, спрямовувати і відповідно оформлювати повідомлення для різних груп, та повідомляти роботодавцям, де вони можуть отримати більше інформації». (Джерело: www.humans.co.uk)

Ірландія: Держава вимагає чіткого інформування про ризики і винагороди

На щорічній конференції, присвяченій фондам з визначеними внесками, Ірландської асоціації пенсійних фондів (ІАПФ) Пол Кенні, омбудсмен з пенсійних питань, повідомив, що надавані послуги мають покращити якість інформації, яку вони пропонують учасникам пенсійних фондів, особливо учасникам пенсійних схем з визначеними внесками, «оскільки вони приймають на себе весь ризик». Пол Кенні порадив пенсійним фондам вживати професійні назви, а не називати портфелі «вічнозеленими тощо»; також він підкреслив важливість інформування учасників схем з визначеними внесками про способи інвестування їх коштів та закликав до підвищення прозорості. Кенні вважає, що саме неефективна комунікація спричинила низку проблем. Звертаючись до наслідків кризи, посадовці мають заохочувати пенсійні фонди вживати необхідних запобіжних заходів та удосконалювати свої інформаційні кампанії для того, щоб підвищити обізнаність населення щодо пенсійних заощаджень і переконати людей заощаджувати кошти й далі. Голова Пенсійної ради Ірландії Брендан Кеннеді висловив думку, що довірчим управляючим не слід пропонувати учасникам надто багато фондів, оскільки це ускладнює їм вибір. Він сказав: «...останнім часом збільшення кількості фондів надто часто означало додатковий ризик. Це збільшувало ймовірність того, що учасники брали на себе більший інвестиційний ризик, ніж мали б». (Джерело: IAPF)

Угорщина: Регулятор встановлює вимоги щодо інформування учасників

Представники угорського фінансового регулятора HFSA заявили, що учасники пенсійних фондів потребують більш якісної інформації. Регулятор оприлюднив перелік вимог, які повинні виконувати приватні пенсійні фонди, аби забезпечити надання учасникам обґрунтованої фактологічної інформації, враховуючи вік окремого учасника, його статус та плани на майбутнє. Подібна інформація має бути дуже детальною і розкривати наступні аспекти: яка інвестиційна стратегія застосована до портфелю, ризики, і яка планується інвестиційна стратегія, рівень чистого інвестдоходу, вартість переходу від одного портфелю до іншого, порядок зміни портфелів, значення індивідуальних показників доходності, інвестиційна політика та стратегія фонду, а також багато інших факторів. Веб-сторінка HFSA дозволяє навіть порівнювати різні портфелі. (Джерело: веб-сторінка HFSA – pszaf.hu)

Велика Британія: Заклики реалізувати загальнонаціональну кампанію для зміцнення довіри

Представники Національної асоціації пенсійних фондів (НАПФ) кажуть, що попри підвищення довіри до системи пенсійного забезпечення – від найнижчого за весь час 1% в грудні 2008 року до 7% сьогодні – уряд все ж збирається реалізувати національну кампанію з підвищення рівня довіри населення до пенсійного забезпечення. Через нинішню економічну ситуацію впевненість у майбутніх пенсіях досить слабка, зазначає керівник НАПФ Джоанн Сігарс. «Якою б затяжною чи глибокою не була рецесія, ми все одно зобов'язані забезпечити людям гідну старість», – підкреслила Сігарс.

Дослідження виявило, що працівники досі вважають пенсійні схеми найбільш привабливими компенсаційними виплатами, які роботодавець може запропонувати на додачу до зарплатні – число таких прихильників виросло від 30% до 34% з усіх опитаних. У порівнянні з початком 2008 року гнучкий робочий графік та бонуси, що виплачуються наприкінці року, програють у популярності пенсійним внескам, які сплачує на користь працівника роботодавець. Вперше жінки назвали пенсійне забезпечення за місцем роботи привабливішим за гнучкий графік роботи. Незмінним минулого року був той факт, що більше, ніж половина працівників, які не мають доступу до пенсійного забезпечення за місцем роботи, зазначили, що вони почувалися б більш лояльними до своїх роботодавців, якби останні пропонували пенсійне забезпечення. (Джерело: www.napf.co.uk)

РИНКИ: ФОНДИ ДЕМОНСТРУЮТЬ СТРИМАНІЙ ОПТИМІЗМ

Туреччина: Пенсійний фонд для військових планує інвестувати активи в Європу

Найбільший пенсійний фонд Туреччини «Орду Ярдімлазма Куруму» (ОУАК), чисельність якого перевищує 241 тисячу осіб – переважно це колишній і нинішній військовий персонал, з активами вартістю понад 8 мільярдів доларів США, – збирається інвестувати активи на суму понад 100 мільйонів доларів США в Європу. Про це повідомив журналістам Голова фонду Коскун Улусой. Він сказав, що 2008 рік був гарним часом для таких інвестицій, оскільки ціни на активи були низькими. ОУАК має унікальну інвестиційну стратегію. Як пише турецька газета «Хуррієт», замість пасивної інвестиційної стратегії, якої дотримуються більшість пенсійних фондів, інвестуючи у «безпечні» міноритарні акції та облігації, зазначений фонд надає перевагу «стратегії придбання мажоритарних часток в компаніях, відтак долучаючись до керівництва компаній та реального управління ними». Така підприємлива стратегія перекреслює загальноприйнятую стратегію хеджування ризиків пенсійних фондів, що полягає в обмеженні інвестування в міноритарні частки. Першу з подібних інвестицій фонд здійснив у 1960 році, коли став партнером автомобільного заводу Renault в Туреччині.

Тоді його інвестиційна стратегія розширилася ще більше, охопивши підприємства з виробництва сталі, енергії та цементу. Hurriyet повідомляє, що активи фонду виросли з трохи більше 1 мільярда доларів США у 2000 році до 8,2 мільярда у 2008-му, а дохід учасників фонду «за той же відрізок часу збільшився у чотири рази». Понад 50 компаній з портфелю фонду є лідерами основних галузей промисловості – минулого року вони отримали дохід на суму 2 мільярди доларів США, а цього року, за словами Улусоя, вказана група компаній знову буде прибутковою попри складні економічні умови. (Джерело: Bloomberg, Hurriyet)

Польща: Фонди показують 5,7% зростання

За даними дослідника ринку Analizu Online активи польських пенсійних фондів зросли у квітні в середньому на 5,7%. Це другий місяць поспіль з позитивними результатами з початку кризи восени минулого року. З кінця березня загальна вартість активів фондів зросла до 145 мільярдів польських злотих (44,5 мільярди доларів США). Таке зростання Analizu Online пов'язує з поліпшенням показників Варшавської фондової біржі, індекс (WIGG20) якої зростає на 19% щомісяця. Станом на квітень пенсійний фонд Polsat показав інвестдохід на рівні 7,1%, ING – 6,2%, а Generali – 6,1%. (Джерело: Globalpensions.com)

Хорватія: Фонди демонструють позитивний інвестдохід

За інформацією хорватського регулятора Hanfa активи пенсійних фондів принесли 1,4% доходу в квітні і поки що 0,5% за цей рік, повернувшись відтак до позитивних показників. Торік хорватські фонди показали від'ємний дохід на рівні -12,5%. Водночас структура інвестицій змінилася мало: цього року 95% активів було інвестовано у внутрішні інструменти у співвідношенні облігацій до акцій 69:10. Проте у 2008 році інвестиції в акції були дещо вищими: 15%, порівняно з 64% - в облігації (94% інвестовано у внутрішні інструменти). У Хорватії лише 15% активів дозволяється інвестувати закордон. (Джерело: www.neurore.eu)

Нідерланди: Пенсійні фонди повертаються до акцій

Після виключно продажу акцій у четвертому кварталі 2008 року пенсійні фонди знову починають купувати акції наприкінці першого кварталу 2009 року. Загальна сума придбаних акцій сягнула 4,5 мільярди євро. За голландськими пенсійними фондами уважно спостерігають, оскільки вони є одними з найбільших у світі: наприкінці 2008 року в їх управлінні знаходилося активів на загальну суму 697 мільйонів євро. Голландський фонд АВР є третім найбільшим у світі фондом після державних фондів Японії та Норвегії. Однак, голландські фонди змінили структуру розміщення своїх активів на користь менших ризиків, збільшуючи інвестування у державні облігації з 16% від загальної суми інвестованих активів минулого року до 21% цього року. Серед придбаних цінних паперів німецькі, французькі, італійські та іспанські державні облігації, які вважаються такими, що мають низький ризик дефолту. (Джерело: Reuters через guardian.co.uk)

АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЦЬОГО МІСЯЦЯ: ЗДІЙСНЕННЯ ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ ЗАКОРДОН

Від редактора: Міжнародна практика щодо того, чи повинні пенсіонери отримувати виплати з солідарної системи, якщо вони проживають за межами своєї «рідної» країни, відрізняється в залежності від країни. З цього приводу відбувалося багато суперечок. У західних країнах склалася тенденція, коли пенсії виплачуються на основі трудового стажу, а не на основі національності. Держава винна тобі пенсію не тому, що ти мав її паспорт, а тому, що ти сплатив у пенсійну систему цієї країни свої внески, коли працював. Одним словом: має значення тільки те, де працівник заробив свою пенсію, а не те, де він проживає, або якої він національності.

Тому у багатьох країнах подібні виплати здійснюються незалежно від місця проживання після виходу на пенсію, але за певних умов. Розвинені країни Заходу очолюють таку тенденцію, хоча поки що не має чіткої міжнародної практики щодо продовження пенсійних виплат після того, як особа залишає рідну країну та переїжджає на постійне місце проживання закордон.

Відправним пунктом аргументації з боку держави, як правило, є той факт, що за таких обставин країна втрачає кошти. Контраргументом є те, що пенсіонеру, який проживає в іншій країні, вже не потрібно витратити державні кошти на медичне обслуговування та інші послуги, які б надавалися, якщо б пенсіонер проживав у країні, де він заробив свою пенсію. Крім того, оскільки ці кошти були зароблені та захищені на користь даної особи в результаті її праці, обіцянка держави забезпечити виплату пенсії має бути виконана незалежно від місця проживання людини.

Європейський Союз та Європейський економічний простір

Європейський Парламент та Рада Європи затвердили декілька положень щодо прав на соціальне забезпечення в рамках ЄС. Саме останнє положення № 883/2004 повинно набрати чинності наприкінці 2009 року.

Відповідно до цих положень усі країни-члени ЄС, в яких особа була застрахована, повинні виплачувати пенсію за віком, коли така особа досягає пенсійного віку. Відповідна установа повинна перевірити всі періоди роботи, що виконувалися відповідно до законодавства всіх інших країн-членів, як у випадку загальних систем, так і спеціальних. Дане положення також містить правила стосовно способу, згідно з яким відповідна установа рахує розмір виплат, та встановлює правила запобігання подвійному зарахуванню періодів роботи. Особа, яка отримує виплати відповідно до законодавств різних країн-членів, у розмірі, меншому за мінімум, передбачений законодавством країни-члена, де проживає дана особа, має право на додаткову пенсію з відповідної установи країни-члена, де вона проживає. Більшість з цих правил також стосується членів Європейського економічного простору (Договір про вільну торгівлю між країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (EFTA), Європейською Спільнотою (ЄС) та усіма країнами-членами Європейського Союзу (EU)). Європейський економічний простір базується на тих самих принципах свободи руху, як

і ЄС, що дозволяють товарам та особам вільно рухатися між країнами. У 1953 році Рада Європи прийняла «Європейську проміжну угоду про схеми соціального забезпечення на випадок досягнення похилого віку, інвалідності та втрати годувальника», яка є менш обов'язковою для виконання, ніж угоди в рамках ЄС/Європейського економічного простору. Але вона визначає базові принципи щодо отримання пенсіонерами пенсії за віком у будь-якій із країн, які є сторонами даної угоди. Сторонами угоди є всі країни-члени ЄС на сьогодні, плюс Норвегія, Ісландія та Туреччина. Конвенція про соціальне забезпечення 1977 року та Протокол до неї поширюють ці принципи на осіб, що не є громадянами даних країн.

*Сторонами угоди Європейського економічного простору є три з чотирьох країн-членів Європейської асоціації вільної торгівлі – Ісландія, Ліхтенштейн і Норвегія – а також 27 країн-членів ЄС разом з Європейською Спільнотою. Швейцарія пов'язана з Європейським Союзом двосторонніми угодами між Швейцарією та ЄС, зміст яких відрізняється від змісту угоди Європейського економічного простору.

Якщо пенсіонер переїжджає до країни, яка не є країною Європейського економічного простору (або у Швейцарію):

у такому випадку пенсійні права здебільшого залежать від двосторонніх угод, які часто ґрунтуються на взаємності. Проте дана угода все одно дозволяє особливості в окремих країнах-членах Європейського економічного простору.

Деякі країни-члени Європейського економічного простору мають двосторонні угоди з низкою держав. Проте тут часто йдуть на компроміс щодо здійснення пенсійних виплат у повному обсязі (як приклад дивіться опис системи Великої Британії, наведений нижче).

Велика Британія

У Великій Британії Пенсійна служба, що є державною установою, яка виплачує пенсії, має різні норми щодо виплати пенсій у залежності від того, впродовж якого терміну пенсіонер знаходився за межами країни. Якщо пенсіонер залишає країну довше, ніж на 12 місяців, пенсія може бути перерахована безпосередньо на закордонний банківський рахунок у країні, де перебуває пенсіонер. Для тих, хто залишає країну на період менший, ніж 12 місяців, єдиним ефективним способом є отримання грошей на банківській рахунок у Великій Британії. Інший варіант – це отримання всієї суми за цей період у формі одноразової виплати, але лише після повернення у Велику Британію. Жодного зменшення у розмірі пенсії не здійснюється. У Великій Британії при розрахунку пенсії враховується загальний стаж роботи у всіх країнах ЄС. Якщо особа, яка має право на пенсію у Великій Британії, виїжджає за межі зони дії торговельної угоди Європейського економічного простору, її права на отримання пенсії є менш гарантованими; деякі треті країни мають договори соціального страхування з Великою Британією, які регулюють такі права у кожному окремому випадку. До таких країн належить Австралія, Ізраїль, Японія, Нова Зеландія, Філіппіни, республіки колишньої Югославії, Туреччина та США. При цьому фактичні пенсійні права можуть бути зменшені, наприклад, шляхом нездійснення регулярних коригувань розміру пенсійних виплат на рівень інфляції.

Країни, що не є членами ЄС або Європейського економічного простору (ЄЕП)

Країни, що не є членами ЄС або ЄЕП, управляють своїми пенсійними правами самостійно. Деякі з них складають двосторонні угоди.

Сполучені Штати

Громадяни США можуть отримувати належні їм виплати з солідарної системи (які називаються виплатами соціального страхування), як пенсіонери, що мешкають за межами США з певними обмеженнями. Служба соціального страхування США забороняє перекази виплат своїм громадянам, які мешкають у Камбоджі, В'єтнамі та країнах колишнього СРСР (за винятком Вірменії, Естонії, Латвії, Литви та Росії). Не існує жодних зменшень щодо розміру пенсійних виплат. До згаданих вище обмежень можуть бути зроблені виключення. Якщо такі виключення здійснюються, пенсіонеру потрібно щомісяця з'являтися в Посольстві США для отримання своїх пенсійних виплат.

Канада

Виплати з Пенсійного плану Канади (CPP), Пенсійного плану Квебеку (QPP) та страхові виплати за віком (OAS) можуть здійснюватися, коли пенсіонер мешкає за межами країни за певних умов. Виплати з Пенсійного плану Канади/Пенсійного плану Квебеку здійснюються за межами Канади до тих пір, поки виконуються всі умови правочинності. Страхові виплати за віком (OAS) здійснюються за межами Канади, якщо пенсіонер після досягнення 18 років прожив у Канаді щонайменше 20 років. Додаткові гарантовані виплати пенсіонерам з низьким рівнем доходу (GIS) та грошова допомога одному з членів подружжя (SPA) виплачуються за шість місяців плюс місяць від'їзду. Канадська система страхових виплат за віком передбачена для гарантування мінімального доходу пенсіонерам, а для отримання виплат з даної системи необхідно пройти перевірку на рівень доходу. Пенсіонер може отримувати страхові виплати за віком (OAS) за межами Канади, але, як правило, повинен подавати щорічний звіт про свій рівень доходу в усіх країнах.

Центральна Європа

Албанія

Албанське законодавство не передбачає здійснення пенсійних виплат для осіб, які виїхали за межі країни.

Македонія

Законодавство Македонії передбачає, що пенсійні виплати здійснюються особі, яка проживає за кордоном, лише у випадку, коли з такою країною укладена міжнародна або двостороння угода. Будь-який пенсіонер, який проживає у країні, з якою Македонія не має договору, пенсії з Македонії не отримує. Якщо людина проживала в країні, з якою в Македонії немає угоди – отже пенсійних виплат під час проживання поза межами Македонії вона не отримувала, – і вона повертається до Македонії, здійснення пенсійних виплат поновлюється, але пенсія за час відсутності такого пенсіонера в країні йому не виплачується. Законодавство дозволяє здійснювати

виплати за кордоном, якщо пенсіонер може обґрунтувати свій переїзд.

Сербія

Сербське законодавство дозволяє здійснювати пенсійні виплати поза межами Сербії, якщо з країною проживання пенсіонера є відповідний взаємний договір.

Країни, що здобули незалежність недавно (СНД)

Договір щодо гарантування прав у сфері пенсійного забезпечення в країнах-учасниках Співдружності незалежних держав передбачає: якщо пенсіонер виїжджає з рідної країни до країни-учасниці Договору, він отримуватиме пенсійні виплати згідно з законами країни, до якої переїде і в якій проживатиме.

Росія

Російське законодавство передбачає, що пенсіонери, які проживають поза межами Росії, «можуть» отримувати пенсійні виплати. Це стосується трудових пенсій, але не соціальних. Перш ніж людина виїде з країни, вона отримує наперед пенсійну виплату за шість місяців. Виплати певним категоріям пенсіонерів (ветерани або жертви війни) обов'язково здійснюються поза межами Росії і не є предметом розгляду (див. також СНД нижче).

У березні 1992 року цей Договір підписали Вірменія, Білорусія, Казахстан, Киргизстан, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан та Україна. Азербайджан і Молдова не приєдналися до Договору. Тому законодавство Молдови не передбачає здійснення пенсійних виплат поза межами Молдови.

(Джерела: різні інституційні джерела з розбивкою по країнах. Про ЄС див. <http://ec.europa.eu>)

Вісник підготовлено завдяки зусиллям працівників відділів пенсійного реформування та зв'язків з громадськістю Проекту “Розвиток ринків капіталу” в рамках програми Проекту щодо пенсійного реформування. Проект фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Реалізацію Проекту USAID “Розвиток ринків капіталу” було розпочато у жовтні 2005 року.

Це – п'ятирічна програма, спрямована на надання допомоги Україні у створенні життєздатного й ефективного фінансового сектора, що сприятиме економічному зростанню і знизить витрати та ризики проведення пенсійної реформи. Більш детальну інформацію Ви зможете отримати на сайті Проекту: www.capitalmarkets.kiev.ua або на сайті з питань пенсійної реформи в Україні: www.pension.kiev.ua

Головна мета діяльності USAID в Україні – допомогти країні завершити перехід до сталої демократичної системи з ринково-орієнтованою економікою. Основними напрямками допомоги є економічне зростання, розвиток демократії та самоврядування, охорона здоров'я та соціальний сектор. Загальна вартість технічної і гуманітарної допомоги, наданої з 1992 року для того, щоб сприяти розвитку демократії, реструктуризації економіки та реформуванню соціального сектору України, на сьогодні складає 1,6 млрд. доларів. Більше відомостей про цю та інші програми USAID Ви можете отримати у Відділі інформації та зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (044) 492-71-01 або завітавши на інтернет-сторінку <http://ukraine.usaid.gov>.